

20
24

BİA Medya Gözlem
Raporu

Ekim - Kasım - Aralık 2024

BİA Medya Gözlem Raporu

"Bu rapor,
Almanya Federal Cumhuriyeti
Başkonsolosluğu'nun finansal desteğiyle
hazırlanmıştır.

İçeriklerin sorumluluğu IPS İletişim Vakfı'na aittir,
Almanya Federal Cumhuriyeti
Başkonsolosluğu'nun görüşlerini
yansıtılmamaktadır."

Gerçeęi gizlemek için gazeteciye çok yönlü baskı

Türkiye'de bağımsız ve eleştirel gazeteciliğin susturulması, kamuoyuyla bağlarının zayıflatılması hedefiyle, gözaltı, kovuşturma ve online sansürün eşzamanlı uygulandığı son derece stratejik bir baskı politikası yürütülüyor.

Herhangi bir yargı yaptırımıyla karşılaşmayan iktidar ortağı Devlet Bahçeli ve MHP çevrelerinin gazetecilere yönelik açık tehditleri devam ederken, son dönemde iç gündem kadar jeostratejik konuları da tartışan araştırmacı gazeteciler, TV yorumcuları ve YouTuberler birbiri ardına yargı baskısının hedefi oldu.

Gazetecilere yönelik baskılardaki eğilimleri koymayı amaçlayan Ekim-Kasım-Aralık BİA Medya Gözlem Raporu, son üç ayda 31 gazetecinin gözaltına alınmasında adli kontrolün kötüye kullanıldığını ve yasal zemini kalmadığı halde online sansürün pişkin bir fırsatçılıkla sürdürüldüğünü gözler önüne seriyor. Rapora göre, Fatih Altaylı, İsmail Saymaz, Özlem Gürses ve Seyhan Avşar gibi kamuoyunun yakından tanıdığı gazeteciler, yakın yargı markajında tutularak kamuoyuna mesaj veriliyor.

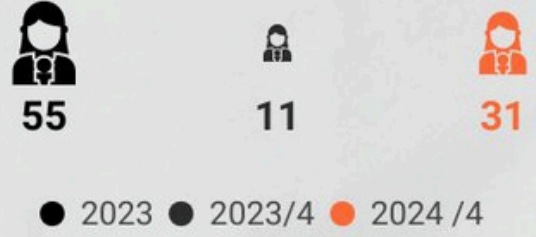

BİA Medya Gözlem Ekim - Kasım - Aralık 2024

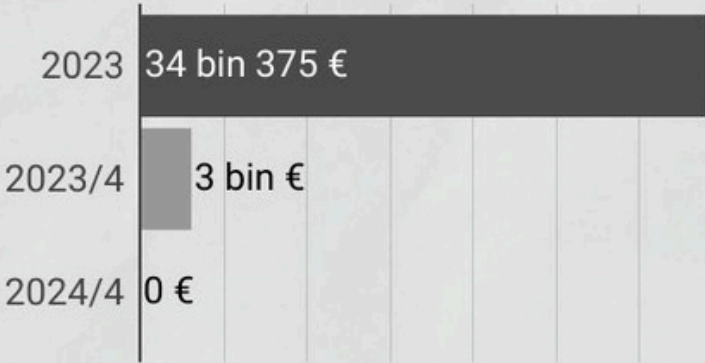
En az **12 gazeteci ve 2 medya kuruluşu** saldırıya uğradı

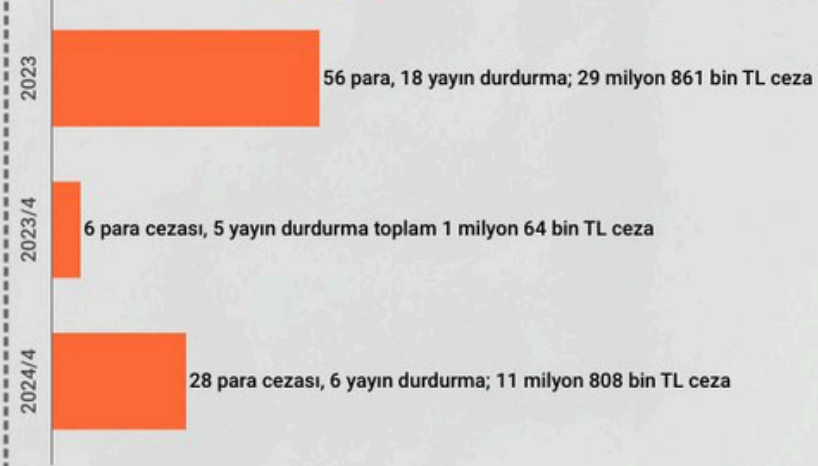
Üç ayda en az **31 gazeteci gözaltına** alındı

AİHM cezaları

RTÜK cezaları

AYM cezaları

"Erdoğan'a hakaret" davaları

İşsiz bırakma ve istifaya zorlama

Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF) örgütünün 180 ölkeli 2024 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde 158. sırada gösterilen Türkiye'de yetkililer, Terörle Mücadele Kanunu ve Türk Ceza Kanunu'nu gazeteciliğe karşı araçsallaştırmakla kalmıyor. Son iki yıldır “yanıltıcı bilgi yayma” (dezenformasyon) gerekçesiyle tanınmış gazeteciler hedef alınırken, “etki ajanlığı” taslağı da altı aydır uluslararası fonlar aracılığıyla yayın yapan medyayı ve sivil toplumu tedirgin eden bir tablo oluşturuyor.

12 gazeteci ve iki eleştirel TV kanalına saldırı

İktidar ortağı MHP lideri Devlet Bahçeli'nin, “TV'de yuvalanan MHP düşmanlarını, yorumcu müsveddelerini, Halk TV başta olmak üzere medya organlarını ve patronlarını tek tek not aldığımızı, zamanı geldiğinde burunlarından fitil fitil getireceğimizi duyuyorum” şeklindeki, dokunulmazlık zırhı altında dile getirdiği tehditler, ülke çapında gazeteci güvenliğini ciddi şekilde zaafa uğrattırıyor.

Son üç ayda en az 12 gazeteci ve iki eleştirel TV kanalı fiziki şiddetle karşılaştı. Saldırlardan beşi Çorum'da, dördü Diyarbakır'da, biri Balıkesir'de, biri İstanbul'da, biri de Kars'ta gerçekleşti. Devlet Bahçeli, ayrıca “Çözüm süreci konusunda Erdoğan ile aranızda görüş ayrılığı var mı?” sorusunu yönelten gazeteci Hilal Köylü'ye sözlü saldırıda bulundu. Bahçeli'nin daha önce “dört soytarı” ifadesiyle hedef gösterdiği gazetecilerden Şule Aydın, evinin duvarına yazılan cinsel taciz içerikli sözlerle saldırıya maruz bırakıldı.

Üç ayda 31 gözaltı; adli kontrol yaygınlaşıyor

Ekim-Aralık döneminde, 31 gazeteci “örgüt üyeliği”, “suç ve suçluyu övmek”, “dezenformasyon”, “devlet kurumlarını alenen aşağılama” ve “polise direnme” gibi gerekçelerle ya da toplumsal eylemleri izledikleri için çeşitli sürelerle gözaltına alındı.

Gazetecilere yönelik “yurtdışı yasağı”, “karakolda imza” ve “ev hapsi” gibi keyfi ve yaygın adli kontrol uygulamalarının mağdurları arasında, Nevşin Mengü, Özlem Gürses ve bianet muhabiri Tuğçe Yılmaz da yer aldı. Mengü, kırmızı bültenle arandığı açıklanan Demokratik Birlik Partisi (PYD) yöneticisi Salih Müslim ile yaptığı röportajı, “suç ve suçluyu övme” suçlaması teşkil edebileceği kanaatiyle geri çekse de gözaltına alındı ve hakkında dava açıldı.

Ayrıca, 20 medya temsilcisi, İstanbul Şişhane'de Nazım Daştan ve Cihan Bilgin'in Kuzey Suriye'de öldürülmesini protesto ederken “örgütlenme özgürlüğü” kapsamında gözaltına alındı.

Taninan yüzlere soruşturma yağmuru

Son üç ayda, Fatih Altaylı, İsmail Saymaz, Özlem Gürses ve Seyhan Avşar gibi kamuoyunun yakından tanıdığı çok sayıda gazeteci, “terör örgütü propagandası”, “devletin kurum ve organlarını aşağılama” ve “halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yaymak” gibi suçlamalarla soruşturmaların hedefi oldu. Türkiye’nin Suriye’deki Kürtlere yönelik politikasını sosyal medya üzerinden eleştiren gazeteci Ruşen Takva hakkında da “yanıltıcı bilgiyi alenen yayma” gerekçesiyle bir soruşturma yürütülüyor.

Son üç ayda 12 beraat, dört mahkûmiyet

Son üç ayda, beş gazeteci (Osman Akın, Faruk Eren, Ali Duran Topuz, Furkan Karabay, Dicle Müftüoğlu), “terörle mücadelede görev almış kişileri hedef gösterme”, “askeri veya emniyet teşkilatını alenen aşağılama”, “halkı kin ve düşmanlığa tahrik”, “tekzibi (uygun şekilde) yayımlamama” ve “örgüt üyeliği” gibi suçlamalardan beraat etti. Aynı dönemde, yedi gazeteci (İzel Sezer, Batuhan Batan, Furkan Karabay (3), Ahmet Sever, Görkem Kınacı, Uğur Şahin ve Uğur Koç) “hakaret” ve/veya “iftira” suçlamalarından aklandı.

Diğer yandan, İnan Kızılkaya’ya İstanbul Adliyesi eski 1. Sulh Ceza Hakimi Bekir Altun’a, Gözde Bedeloğlu’ya da MHP Milletvekili Sermet Atay’a hakarettten 7 bin 80’er TL adli para cezası verildi. Tigris Haber Gazetesi Yayın Koordinatörü Naci Sapan, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi’nin kayyım yönetimini eleştirdiği bir yazısı nedeniyle 2 bin 700 TL adli para cezasına çarptırıldı. Hükmün açıklanması ertelense de Sapan, karara itiraz etti.

Ayrıca, gazeteci Can Ataklı, “halkı kin ve düşmanlığa tahrik” suçlamasıyla ertelenmiş 10 ay hapis cezası aldı.

“Cumhurbaşkanına hakaret”: 17 sanıktan üçünün davası düştü

Son üç ayda, en az 17 gazeteci ve karikatüristin adı (Barış Pehlivan, Ozan Alper Yurtoğlu, Deniz Yücel, İhsan Çaralan, İnan Kızılkaya, Ahmet Sever, Hayko Bağdat, Baransel Ağca, Erk Acarer, Julien Serignac, Gerard Biard, Laurent Sourisseau, “Alice”, Ramazan Yurttapan, Haydar Ergül, Furkan Karabay (2) ve Rüstem Batum) “Cumhurbaşkanına hakaret” suçlamasına dayandırılan davalarda geçti. Toplam 84 yıl hapis cezası öngören bu dosyalardan ikisi (İhsan Çaralan, İnan Kızılkaya, Hayko Bağdat) düşürüldü.

“Cumhurbaşkanına hakaret” başlıklı TCK’nın 299. maddesi, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın 10 yıllık görev süresinde 250’yi aşkın gazetecinin yargılanmasına, en az 77’sinin de (kimisi ertelemeli olarak) hapis veya para cezalarına mahkûm edilmesine zemin oluşturdu.

Gazeteciye ceza davalarında aktörler: İktidar ve yargı

Son üç ayda, en az 24 gazeteci, Cumhurbaşkanı ve aile üyeleri, Turkuvaz Medya Grubu Yönetim Kurulu Başkan Vekili Serhat Albayrak; İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Şaban Yılmaz, Anadolu Cumhuriyet Başsavcısı İsmail Uçar ve İstanbul Cumhuriyet Başsavcı Vekili Mehmet Yılmaz gibi yargı mensupları ile AKP veya MHP milletvekillerinin şikâyetçi olduğu dosyalar kapsamında hapis istemiyle yargılandı.

Beş gazeteci ve altı kuruluştan 4 milyon TL isteniyor

Ekim-Aralık döneminde, en az beş gazeteci (Timur Soykan, Barış Pehlivan, İsmail Arı, Ceren Sözeri ve Hazal Ocak) ve altı yayın kuruluşu, “kişilik haklarının ihlali” gerekçesiyle açılan beş dava kapsamında toplam 4 milyon 15 bin TL’lik tazminat talebiyle yargılanıyor. Örneğin, Halk Bankası’nın, “Halkbank’tan mafyaya 550 milyon kredi” haber nedeniyle BirGün Gazetesi ve araştırmacı gazeteci Timur Soykan’a açtığı 1 milyon TL’lik tazminat davası Aralık ayında görülmeye başlandı.

Online sansür ısrarı: Arkadan dolanma!

Sulh Ceza Hakimlikleri, Anayasa Mahkemesi’nin (AYM) kötüye kullanılan İnternet Kanunu’nun “kişilik hakları ihlali”ne ilişkin 9. maddesini 10 Ekim itibarıyla yürürlükten kaldırmasının ardından, online sansürü hukuka aykırı bir şekilde aynı yasanın “milli güvenlik ve kamu düzeni” gerekçesine dayandırarak sürdürmeye devam ediyor. İktidar ve MHP çevrelerinin yanı sıra bürokrat ve girişimcilerin başvuruları sonucu, en az 38 haber ve bağlantıya erişim engeli getirildi.

Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), Cumhuriyet Gazetesi’nin YouTube hesabından yayınlarını sürdürebilmesi için lisans başvurusunda bulunmasını talep ederek 72 saatlik bir süre tanıdı.

Son üç ayda, Ankara’da TUSAŞ merkezine düzenlenen saldırı ve Bursa Adliyesi’nde bir duruşma salonunda yaşanan silahlı saldırıya ilişkin yayın yasakları getirildi. Ayrıca, “Ermeni Soykırımı”na atıfta bulunduğu gerekçesiyle verilen cezaların ardından lisansı iptal edilen Açık Radyo’nun karasal yayını da sonlandırıldı.

BİA MEDYA GÖZLEM RAPORU

Ekim - Kasım - Aralık

2024

RTÜK'ten cezalar ve tarafgirlik

Son üç ayda, RTÜK, Açık Radyo'yu karasal yayın lisansından mahrum bırakmanın yanı sıra haber ve program içerikleri nedeniyle TV kuruluşlarına toplamda 578 bin 360 TL idari para cezası verdi. Cezalar, "insan onuru" (2) ve "milli manevi değerleri" ile ilgili ilkelere aykırılığa dayandırıldı.

Kamuoyu karşısındaki açıklamalarıyla "tarafsızlık" ilkesiyle alay eden RTÜK Başkanı Ebubekir Şahin, eleştirel medya kuruluşlarına aba altından sopa göstermekte bir beis görmüyor.

AYM'den stratejik "online sansür" ve "BİK" kararları

AYM'nin basın ve ifade özgürlüğünü kısıtladığı gerekçesiyle 11 Ekim 2023'te iptal ettiği 5651 sayılı İnternet Kanunu'nun "kişilik hakları ihlali"ne dair 9. Maddesi, 10 Ekim'de fiilen yürürlükten kaldırıldı.

AYM, diğer bir stratejik kararını, basın ilanlarını bir cezalandırma aracı olarak araçsallaştırılması ile ilgili aldı: Evrensel, Cumhuriyet, BirGün, Sözcü ve Tunceli Emek gazetelerinin başvuruları topluca değerlendirilerek Basın İlan Kurumu'nun (BİK) ilan ve reklam kesme cezaları "ifade ve basın özgürlüğü ihlali" olarak tescillendi.

AİHM'den "kabul edilemezlik" kararı

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Temmuz 2015'ten beri "ulusal güvenlik" iddiasıyla defalarca kez erişime engellenen ve AYM kararına rağmen açılmayan sendika.org için yapılan başvuruyu kabul edilemez buldu; "AYM'nin ihlal tanımı yeterli, verilen tazminat yeterli" tespitinde bulundu.

Gazetecilik, dezenformasyon ve dedikoduya karşı

Medya ombudsmanı ve gazeteci Faruk Bildirici, siyasal süreçlere göre gazetecinin toplumsal ve politik meseleleri sorgulamaktan uzaklaşmasını son üç ayda kaleme aldığı yazılarında eleştirdi.

Bildirici, Antalya'da Ebru Küçükaydın'ın kaleme aldığı "Özgür Özel düğümü Şehzadeler'de mi çözüldü" yazıya ve devamında yapılan yayınlara tepki gösterdi. "'Kulis bilgisi' ve 'iddiaya göre' saçmalığı" başlıklı yazısında, "Gazetecilik dedikoduculuk değil, gerçekleri aktarma mesleğidir. Gazeteci yazdığını kanıtlamakla yükümlüdür" ifadelerine yer verdi.

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC) ve bazı RTÜK üyeleri, gazeteci Abdi İpekçi'yi 1979'da öldüren aşırı sağcı Mehmet Ali Ağca'yı yayına çıkaran Akit TV'yi kınadı.

NOW TV muhabiri Alican Uludağ, AYM'nin "dezenformasyonla mücadele" yetkisini elinden aldığı Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'na bağlı Dezenformasyonla Mücadele Merkezi'nin (DMM) müdahalesine tepki gösterdi.

Cezasızlıkla mücadele oldukça zayıf

Türkiye'de adli makamların, meşru faaliyetleri nedeniyle saldırıya uğrayan veya tehdit edilen gazetecileri koruma konusundaki çabaları oldukça zayıf kalıyor:

Gazeteci Ardıl Batmaz'ı bir bakanın programını takip ettiği sırada darp eden Elazığ Belediye Başkanı Şahin Şerifoğulları'nın koruma polisine "ertelemeli para cezası" verildi.

Zafer Partisi Genel Başkanı Ümit Özdağ'ın çevrimiçi alandaki sözlü saldırılarını yargıya taşıyan eski Halk TV program sunucusu Şirin Payzın'ın tazminat talebi reddedildi.

Bursa'da mahkeme, gazeteci Yaman Kaya'ya yönelik silahlı saldırıyla ilgili yargılanan iki sanığı beraat ettirdi.

Üç yıl önce işkence ile gözaltına alınan AFP eski foto muhabiri Bülent Kılıç, hâlâ "polise direnmek" ve "kamu görevlisine hakaret" suçlamalarıyla yargılanıyor.

Ekol TV, Rabia Çetin'i işten çıkardı

Ekol TV yönetimi, 2 Eylül'de davet ederek işe aldığı gazeteci Rabia Çetin'in işine 30 Ekim'de son verdi.

Ekonomik sorunlar, mesleğin itibarsızlaştırılması ve sansüre karşı İzmir'den sonra Zonguldak'ta da çok sayıda gazeteci "Geçinemiyoruz" diyerek kentteki Madenci Anıtı önünde eylem gerçekleştirdi.

BIA Medya Gözlem Raporu

Bağımsız İletişim Ağı (BIA), 2001'den bu yana medyanın toplum yararını esas alan, politik ve etik olarak sorumlu bir haberciliğe yönelmesini özendirmek; medya ve toplum yöneticilerine uygulamalarıyla ilgili bir ayna tutmak ve yerel medyanın ifade özgürlüğünü sınırlayan uygulamalar karşısında haklarını savunmasına yardımcı olmak amacıyla ifade özgürlüğü ihlallerini izliyor ve raporlaştırıyor.

Geçmiş BIA Medya Gözlem Raporlarına, raporların Kürtçe ve İngilizce çevirilerine [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

bianet.org

20
24

İletişim

Faikpaşa Caddesi Faikpaşa Apartmanı
No: 37 Kat: 3 Daire: 7-8
34425 Beyoğlu İSTANBUL